

SORUN SÖYLEYELİM

Orhan ÖRÜCÜ
Elektrik Mühendisi

Yurttaşların yüksek elektrik faturalarından kurtulma istekleri kullanılmak isteniyor

Tasarruf tacirlerine dikkat

■ Geçtiğimiz günlerde gazetelerde yayımlanan haberlere göre Reklam Kurulu, elektrik tasarrufu cihazı satmak isteyenlere para cezaları vermiş. Bu cezalar neye göre veriliyor?

Reklam Kurulu, son zamanlarda cep telefonu kullanıcılarına, “Tebrikler! hediye kol saati kazandınız. Hem kol saatini alın, hem de elektrik faturanızda indirimden yararlanın” şeklinde kısa mesaj (SMS) göndererek vatandaşları aldatmaya çalışan şirketleri mercek altına aldı. Söz konusu mesajların, tüketicilerin istekleri dışında gönderildiğini tespit eden Kurul, bu konuyla ilgili olarak geçen yıldan bu yana toplam 313 tüketici şikayetini kayda aldı. Reklam Kurulu, bu tür mesajlarda tüketicilerin kol saati, fotoğraf makinesi veya forma hediyesi vaat edilerek belirli telefon numaralarını aramaya yönlendirildiğini ve bu sayede elektrik tasarrufundan indirim sağladığı iddia edilen “elektrik tasarruf cihazı” satışı yapılmaya çalışıldığını belirledi. Reklam Kurulu, şirketlere 6 bin 876 lira ile 73 bin 966 lira arasında para cezaları uyguladı. Reklam Kurulu’na idari ceza verilmesinin gerekçelerinden birisi; “Elektrik İşleri Etüt İdaresi’nden alınan görüş çerçevesinde satışı yapılan elektrik tasarruf cihazlarının nihai tüketicilerin elektrik faturalarında herhangi bir azalmaya yol açmadığının tespit edilmesi ve bu nedenle söz konusu mesajların geçeri yansıtılmaması ve tüketicileri aldatıcı nitelikte olması” şeklindedir.

■ Kimi şirketler çok iddialı tanıtımlar yapıyorlar, gerçekten işe yaramıyor mu?

Son sözümüzü ilk başta söylersek; enerji tasarrufu açısından hiç bir işe yaramıyor. Büyük işletmelerde zorunlu olan kompanzasyon işlemi, elektrik akımının iş görmeyen gücü (körgüç) olarak tanımlanabilecek “reaktif enerji”nin sisteme geri verilerek, toplam elektrik üretiminde yaratacağı gereksiz artış etkisini önlemeye yöneliktir. Öncelikle, mevcut mevzuata göre “mesken abonelerine, tek fazla beslenen abonelere, bağlantı gücü 9 (dokuz) kW’a (dahil) kadar olan abonelere” reaktif enerji tarifesi uygulanmadığının altı çizilmelidir. Yani bu abonelerin kompanzasyon yapmalarına gerek duyulmamakta, bu nedenle de bu sayılar reaktif enerji kaydetmemektedir. Elektrik tasarruf cihazı adı altında satışı sunulan bu tür aletler ise, zaten kayda girmeyen bu reaktif enerjiye yönelik küçük kompanzasyon aletleridir.

Konut ve küçük işyerlerine cihazın pazarlanmasında kullanılan yöntem de işte bu noktaya yöneliktir. Bir grup floresan lamba yakılmakta; sözde tasarruf cihazı

Elektrik fiyatlarına yapılan zamlar nedeniyle yurttaşlardan gelen tepkiler, daha önce görülmemiş boyutlarda arttı. Yeni ortaya çıkan tasarruf tacirleri de tasarruf cihazı satmak iddiasıyla insanları kandırmaya çalışıyorlar.

takılmadan lamba devresindeki akım, pens ampermetre ile ölçülerek müşteriye gösterilmekte; ardından cihaz fişe takılmakta ve aynı noktadaki akım yine ölçülmektedir. Cihaz devrede iken bir miktar azalan akım değeri üzerinden halkın aldatılması desteklenmektedir. İşin püf noktası da buradadır. Azalan akım, fişe takılan noktadaki reaktif enerjinin cihazdan şebekeye verilmesi ile oluşmaktadır. Kirli bir kampanya ile pazarlanan bu cihazlar bu tip sayaçların kaydetmediği, bu nedenle de tüketim faturalarına yansımayaacak olan reaktif kompanzasyon işlevi görmektedir.

■ Şirketlere ceza uygulanmasına rağmen satışlar devam ediyorsa tüketiciler neler yapabilir? Bu cihazları satın alanlar ne yapmalı?

Bazen her türlü uyarılar yapılsa da, tasarruf umudu ile yanıltıcı reklamlar yolu ile bu ürünlerin satın alınması sağlanabilmektedir. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’da yer alan “ayıplı mal” tanımına göre, “ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda ya da reklam ve ilanlarında nitelik veya niteliği etkileyen, kullanım amacı bakımından değerini veya tüketicinin ondan beklediği faydaları azaltan, maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren mallar” ayıplı mal olarak kabul edilmektedir.

yüksek maliyetleri karşılaması istenen yurttaşlara “enerji verimliliği” kampanyaları ile “ceplerini yakmayan fatura” hayalleri kurdurulmaktadır. Yurttaşlar enerji alanında piyasa yönetiminin yarattığı zafiyetlerin bedelini ödediklerinin farkında olmalı, enerji tasarruf yöntemleri ile de bu bedelden kurtulamayacaklarını bilmelidirler. Nitekim binalarda yapılacak elektrik tasarrufu ile yüzde 20-40 daha az enerji tüketimi mümkün olabileceken, 2 yılda konutlar için birim elektrik fiyatlarına yapılan zam yüzde 70’i aşmıştır. Yani yurttaşların yapacakları tasarrufla, piyasacı enerji yönetiminin yol açtığı zamlardan kurtulmasına imkan yoktur. Yurttaşlar yalnızca “ceplerini yakmayan fatura” hayaliyle ideolojik olarak kandırılmamakta, aynı zamanda piyasa içinde de “tasarruf tacirlerinin” eline bırakılmaktadırlar. Enerji tasarrufu sağlayan cihazlar piyasası “tasarruf tacirleriyle” dolarken, bu alanda tam bir bilgi kirliliği yaratılmıştır.

■ Peki ya Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) bu konuda bir çalışma yaptı mı?

EMO, kamu yararını gözeterek, elektrik kullanımını azaltmadan faturaları azalttığını iddia eden aletleri laboratuvar ortamında incelettirerek bir rapor hazırlamıştır. EMO tarafından yaptırılan bilimsel çalışmanın sonuçları özet bir rapor olarak EMO’nun İnternet sitesinde yayınlanmış basın açıklaması yoluyla kamuoyu uyarılmıştır. Çalışma kapsamında piyasada satılan 3 cihaz seçilmiş ve bunların incelenmesi sonucu hazırlanan raporda şu saptamalar yer almıştır:

“Bu cihazlar veya kondansatörlerin devrelere bağlanması olayı kompanzasyon işlemi olarak elektrik tesislerinde uygulana gelen yöntemdir. Söz konusu cihazların veya kondansatörlerin tesis edilmesi ile bina tesisatında bağlandıkları nokta ile sayaç arasındaki hatlarda meydana gelen ısınma kayıpları azalmış olur. Hesaplardan (raporda yer alan) görüleceği gibi cihazların kendi kayıpları büyük olduğundan ekonomi yerine ilave aktif enerji tüketimine sebep olmaktadır. Sonuç olarak bu cihazların aktif enerjiden tasarruf sağlaması söz konusu değildir.”

Ne yazık ki bu cihazlar görsel ve yazılı medyada reklamlar yoluyla hâlâ yer almakta; marketlerde, elektronik ortamda satılmaktadır. Kamuoyunun kandırılmasının önlenmesi amacıyla EMO konuyu takip ederek, kamuoyunu uyarma görevini yerine getirmektedir.

Tüketici bu durumda, bedel iadesini de içeren sözleşmeden dönme, malın ayıpsız olarak değiştirilmesi veya ayıp oranında bedel indirimi ya da ücretsiz onarım isteme haklarına sahiptir. Satıcı da tüketicinin tercih ettiği bu talebi yerine getirmekle yükümlüdür. Tüketici bu seçimlik haklarından biri ile birlikte ayıplı malın neden olduğu ölüm veya yaralanmaya yol açan veya kullanımdaki diğer mallarda zarara neden olan hallerde üreticiden tazminat isteme hakkına da sahiptir. Uyarılara rağmen söz konusu elektrik tasarruf cihazını satın alan, ancak elektrik faturalarında azalma meydana gelmemiş tüketicilerin, bu haklarını kullanmak amacıyla değeri 1.161,67 liranın altında bulunan uyuşmazlıklarda Tüketici Sorunları Hakem Heyetlerine müracaat edebileceklerdir. Bu heyetlerin vereceği kararın tarafları bağlayıcı nitelikte olduğunu da belirtmekte fayda var.

■ Resmi kurumlar, bu ürünlerin reklamının yapılmasına ceza verirken, satışlarını neden engellemiyorlar?

Bugüne kadar Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı başta olmak üzere yetkili kurumların bu konularda yurttaşları uyardığı; bu tür bilime, mühendisliğe ve teknolojiye aykırı iddialarda bulunan şirketlerle ilgili işlem yapıldığına ilişkin herhangi bir bilgi kamuoyuna açıklanmamıştır. Elektrik hizmetinin sunumunda yaratılan plansızlık ve verimsizliğin yol açtığı